

PERE TALRICH I ELS SEUS «RECORTS DEL ROSSELLÓ»

Deia Schiller que els romàntics són «exiliats que sospiren per una pàtria». Aquesta és una definició que escau perfectament a Pere Talrich. Emigrat de ben jove a París,

...lluny de tu, Vallespir, lo destí m'exilà,
fa més de cinquanta anys, á l'altre extrem de França...

va sospirar sempre pel retorn a la seva terra nadiua, les comarques que avui anomenem la Catalunya del Nord, terra que constitueix el tema central de la seva poesia.

Efectivament, Pere Talrich va néixer a Serrallonga (Alt Vallespir), el 16 de gener de 1810.¹ El seu pare, el cirurgià Pere Talrich, havia mort l'octubre anterior, víctima de l'epidèmia de tifus que patia Ceret, on s'havia traslladat per tal de prestar-li ajut, i ben aviat va perdre també la seva mare, Teresa Durand, que va morir el març de 1813. Per això, en recordar el país natal, el tema de l'orfenesa es fa present en els seus versos:

Aquí sò nat !ay! sense pare:
tinguí per bres son llit de mort.
A dos anys no tenia mare.
¿Sabeu una més trista sort?

1. Per a dades biogràfiques de Talrich, vegeu Joan CAPELLE, *Dictionnaire de biographies Roussillonaises* (Perpinyà 1914) [reimpressió: Marsella 1978], i també Paul BRINQUANT, *Pierre Talrich*, «Revue Catalane», VIII (1914), 33-42, Carles BAUBY, *Pierre Talrich*, «Tramontane» (1925), 85-86, i Carles GRANDÓ, *Pierre Talrich*, «Bulletin de la Société Agricole, Scientifique et Littéraire des Pyrénées-Orientales», 69 (1954), 113-123; l'article del pare BOIXEDA, *Un poète Catalan: Pierre Talrich*, «Revue Historique et Littéraire du Diocèse de Perpignan», 5 (1925), 49-51, resumeix el de Paul Brinquant. Agraïxo a Maria Andrea Paillissé, de la Biblioteca Municipal de Perpinyà, la seva amable col·laboració.

El petit orfe, després d'assistir a l'escola del seu vilatge, va prosseguir els estudis com a intern del col·legi de Perpinyà. D'aquesta època d'estudiant a la capital rossellonesa, en destaquen un parell d'episodis extraordinaris.

Generós i entusiasta, el 1824, a catorze anys, va fugir de l'internat amb uns quants companys amb la intenció —talment un lord Byron precoç— d'anar a socórrer els grecs, que lluitaven per la independència. Un dels fugitius, però, havia pres la «precaució» de deixar sota el coixí el seu testament hològraf, segons el qual desheretava un nebot seu que feia pocs dies li havia clavat una pallissa. Aquest document donava a conèixer les intencions dels fugitius, els quals van ser capturats pels gendarmes i retornats al col·legi —entre les mostres d'admiració dels seus condeixebles—, després d'haver passat una nit a la presó de Perpinyà.

Uns anys més tard, Talrich va sentir-se cridat per una nova causa i es va allistar entre els voluntaris francesos que, a les ordres de l'almirall Roussin, van anar a combatre, en ajut de la reina Maria de Portugal, contra l'usurpador absolutista Don Miguel. En va tornar com a sergent major i, juntament amb un altre soldat, va ser proposat per rebre l'única creu del Crist de Portugal de què disposaven els seus caps. Però en va refusar el sorteig i la va cedir al seu company d'armes. I, si no va endur-se cap condecoració de la campanya portuguesa, en va treure la idea d'un drama històric en prosa: *Vasconcellos*. El va escriure en francès molts anys després, a París, entre el 1848 i el 1850. El va estructurar en quatre actes i va situar-ne l'acció un parell de segles abans, a l'entorn de la insurrecció portuguesa del 1640, enmig de les accions de la qual destaca la figura de Miguel de Vasconcelos, secretari d'estat de Margarida de Savoia, la virreina espanyola de Portugal. El manuscrit va interessar els diversos crítics que van llegir-lo, com per exemple Arsène Houssaye, els quals van felicitar Talrich i van aconsellar-li sotmetre el text a una adaptació escènica. Això no obstant, mai no va fer-hi cap retoc i ni tan sols va ocupar-se de publicar-lo. Va ser el seu nét Paul Brinquant qui va encarregar-se d'editar-lo, ja pòstumament.²

De retorn de l'expedició a Portugal, i amb l'herència dels pares malmesa per la mala gestió dels seus tutors, el 1831 Pere Talrich va emigrar a París. Hi va trobar una feina modesta en una editorial, i al cap de deu anys va aconseguir d'entrar a treballar al gran diari «Le Siècle». Allí va assegurar-se una bona situació i hi va fer amistat amb nombrosos publicistes, escriptors i artistes, els quals apreciaven la seva franquesa i cordialitat així com la finesa del seu gust literari, recordat per Jaume Massó i Torrents: «era home també d'educació literaria y l'escoltava ab gust; havia llegit bastant, y fet estudis d'idiomas estrangers».³ Però més encara que els

2. P. TALRICH, *Vasconcellos* (París 1902).

3. Jaume MASSÓ I TORRENTS, *En Pere Talrich*, «La Il·lustració Catalana» (31.03.1888), 84.

amics literaris, Talrich apreciava els seus compatriotes. «À ces derniers —diu el seu nét—, son coeur, sa bourse et sa table étaient toujours largement ouverts. Ce lui était une vraie joie de serrer les mains des Roussillonnais connus ou inconnus, qui venaient lui parler du pays lointain, toujours présent à sa pensée et qui faisaient réentendre à son oreille le doux parler Catalan. Il les recevait à bras ouverts, les retenait le plus souvent à déjeuner ou à dîner et mettait à la disposition des nouveaux venus son expérience et ses relations». ⁴ En els seus respectius viatges a París, el 1886, tant Josep Yxart i Narcís Oller («com un altre dia que ens tingué a esmorzar a casa seva l'entusiasta i generós catalanòfil rossellonès Pere Talrich») ⁵ com Jaume Massó i Torrents («ma primera diligencia fou trucar á la porta de casa M. Talrich. Me respingueren que era al llit un poch indisposat, però al veure ma targeta me feu dir d'esperarlo, y al cap de poca estona aparegué y encaixárem ab aquella tan seva cordialitat (...) m'hi vaig quedar y reprenguérem nostra agradable conversa d'anys enrera, y fou encara pera mi una de las mellors vetllas que vaig passar en aquella capital») ⁶ foren objecte d'aquest cordial acolliment.

Com ja he dit, l'ingrés a «Le Siècle» va millorar notablement la situació de Talrich, però això no li va fer oblidar, ni de bon tros, el seu país. Ben al contrari, tan aviat com va poder disposar de més grans lleures, va apressar-se a retornar-hi. I l'ocasió es va produir el 1858, després de vint-i-set anys d'absència, quan el poeta ja en tenia quaranta-vuit. Les impressions i emocions d'aquest retrobament va recollir-les en unes notes que, amb el títol de *Souvenirs des Pyrénées*, va publicar a «Le Siècle» el 2 de setembre de 1860. ⁷ La visió que hi dona, tot i la mitificació, no és exempta d'interès. Sobretot perquè ens mostra l'inici del camí que culminarà amb els *Records del Rosselló*. Per exemple, hi veiem com una de les conseqüències de la represa del contacte físic amb Catalunya va ser la recuperació de la llengua. En efecte, els llargs vint-i-set anys que Talrich duia ja lluny de la seva terra, a París —«hont tinch mitj oblidat ton sonant catalá»—, afegits a l'orfenesa i als estudis a l'internat perpinyanès, van significar un greu empobriment per a la seva llengua materna. Així, segons explica als *Souvenirs...*, quan el capellà amb qui compartia la diligència que els duia a Molig va preguntar-li si, a més a més d'entendre el català, també el parlava, la seva resposta va ser:

4. P. BRINQUANT, *art. cit.*, 36-37.

5. NARCÍS OLLER, *Memòries literàries. Història dels meus llibres* (Barcelona 1962), 89.

6. J. MASSÓ I TORRENTS, *art. cit.*, 86.

7. P. TALRICH, *Souvenirs des Pyrénées*, «Le Siècle» (02.09.1860), 1-2. M'ha estat possible de consultar-ne una fotocòpia gràcies a la col·laboració de l'amic Eliseu Trenc.

«—Il y a huit jours, à Paris, je vous aurais répondu non. Depuis que j'ai revu le beau ciel du Roussillon, ma pensée se plaît à évoquer à la fois les souvenirs et la langue de ma jeunesse. Je crois qu'avec un peu d'aide je pourrais soutenir la conversation.»

El paisatge natal, doncs, retornava el so natural als seus records. I fins i tot, amagant-se rere la ficció de la descoberta d'un nou trobador —Berenguer de Paracolls—, hi assaja de versificar en català: un parell d'octaves de noves rimades octosíl·labes, que comencen amb el vers «La minyona que em desespera...». Aquests *Souvenirs...* van ser reproduïts pel «Journal des Pyrénées-Orientales», de Perpinyà, entre el 28 de setembre i el 2 d'octubre del mateix any.⁸ En aquesta ocasió, però, a més de suprimir la traducció francesa dels versos, hi va afegir una nova octava.

Ara bé, no cal ser cap expert romanista per adonar-se que aquests versos, que recorden les cançons de Pierre Jean de Béranger, no podien haver estat escrits per cap trobador. No és d'estranyar, doncs, que el mateix dia de la seva publicació, l'erudit Julià Bernat Alart escrivís una carta, més o menys irada, que va aparèixer en el mateix periòdic el 5 d'octubre, on demanava una retractació per part de Talrich:

«Quant à sa mésaventure historique, je ne désespère pas de voir M. Talrich nous déclarer en toute franchise que son article n'est qu'un simple feuilleton, son troubadour un personnage imaginaire, et toute son histoire (passez-moi l'expression) une véritable *blague* et priez Dieu qu'on le croie!»⁹

Talrich hi va respondre amb una carta datada a París el 27 d'octubre i publicada el 6 novembre, on confessava la veritat alhora que reclamava la llibertat del creador, sobretot si es tractava de fer propaganda de la seva terra de cara a París, que era allò que s'havia proposat.¹⁰

Al marge de l'anècdota, el cas és que el pastitx maldestre del pseudotrobador Berenguer de Paracolls constitueix el primer pas d'un autor al qual «el seu amor patri va fer esdevenir poeta», com ha dit Massó i Torrents.¹¹

8. P. TALRICH, *Souvenirs des Pyrénées*, «Journal des Pyrénées-Orientales», núm. 74 (28.09.1860), 3 i núm. 75 (02.10.1860), 3.

9. Julià BERNAT ALART, «Journal des Pyrénées-Orientales», núm. 76 (05.03.1860), 3. Sobre l'obra d'Alart, vegeu Pere VIDAL, *Notice sur la vie et les travaux de Julien-Bernard Alart, ancien archiviste des Pyrénées-Orientales*, «Bulletin de la Société Agricole, Scientifique et Littéraire des Pyrénées-Orientales», 37 (1896), 87-202, i Joseph GULSOY, *L'obra filològica de Julià Bernat Alart, Miscel·lània Aramon i Serra*, I [= «Estudis Universitaris Catalans», XXIII] (Barcelona 1979), 243-253.

10. P. TALRICH, «Journal des Pyrénées-Orientales», 84 (06.11.1860), 3.

11. *Cinquanta anys de vida literària 1883-1933* (Barcelona 1934), 42.

Massó, precisament, va conèixer Talrich als Banys de Vernet, quan de petit —ens diu— «hi anava seguint a ma família, fugint de la calor del estiu de Barcelona». ¹² En retornar-hi, al cap d'uns anys, a través de llargues passejades amb el poeta, hi va establir una bona amistat, i ens ha deixat un preciós testimoni de la voluntat de Talrich de recuperar la llengua:

«Me mostrará un día sa *Albada*, y'm ponderava lo que de ferla li havia costat, dihent-me que moltas vegadas debía fer us d'un diccionari francès- espanyol y ja en possessió de la paraula castellana, acudía a'n Labernia per sa equivalencia en catalá. Ab temps, alguna práctica y molta assiduitat adquirí més trassa y ja alguns versos li rajavan en son idioma de noy...» ¹³

Després del primer retorn, el 1858, Talrich no va deixar cap any de visitar les seves contrades. D'altra banda, gràcies a una posició cada cop més acomodada —recordem que va dotar l'església de Serrallonga amb un baptisteri, i l'ajuntament amb un safareig, a més d'altres generositats; fins i tot la seva filla Lluïsa i el seu nét Paul Brinquant van instituir una donació anual per tal de socórrer una vídua necessitada i carregada de fills designada pel consell municipal de Perpinyà—, ¹⁴ va poder deixar «Le Siècle» el 1865, i això li va suposar una més gran disponibilitat de temps, que Talrich va dedicar a tota una sèrie d'activitats catalanistes, com per exemple la fundació del cercle «Lo Pardal», ¹⁵ agrupació dels nord-catalans residents a París, o la recepció de l'Estudiantina Catalana i la ceretana Cobla dels Mattes, quan van anar a París el desembre de 1885 per participar en les Festes del Sol, i que ell mateix va rebre a l'andana de l'estació amb els versos:

Vos altres que veniu, ab tota l'armonia
Del nostre bel parlar, nos portar l'alegria,
Infants de Perpinyà, vos obrim nostre cor;
Pel nostre Rosselló es tot omplert d'amor!¹⁶

12. J. MASSÓ I TORRENTS, *art. cit.*, 83.

13. *Ibid.*, 84.

14. Vegeu les cartes creuades entre P. Brinquant i l'aleshores batlle de Perpinyà Josep Denis a *En souvenir de Pierre Talrich*, «La Veu del Canigó» (1914), 132-133.

15. La cançó tradicional *Lo pardal* és la més popular de les que es canten a la Catalunya del Nord, al costat de *Muntanyes regalades*; ambdues van ser publicades per Jaume Massó i Torrents, sota el títol *Cants del Rosselló*, a «L'Avens» (velografiat), 9 (01.11.1881), 33-35. El poeta Josep Sebastià Pons s'hi va inspirar en escriure la seva breu peça teatral *Amor de pardal*.

16. Vegeu Juli DELPONT, *Galerie Roussillonnaise. Pierre Talrich*, «Journal commercial illustré des Pyrénées-Orientales» [= «Journal des Pyrénées-Orientales»], I (1897-1900), fascicle 4, 26-27, i C. BAUBY, *art. cit.*, 86.

I també es va dedicar al millorament del seu català, a l'exercici poètic i a enyorar la seva pàtria... Aviat començarà a fer conèixer les seves composicions. El 1879 va fer musicar el seu poema *Canigó* al mestre Taudou, també nord-català i professor al Conservatori Nacional de Música. Taudou mateix, el 1881, li va harmonitzar l'*Albada catalana*, peça que va entusiasmar-lo i que, amb l'afegit «en català del Rosselló», es va publicar al número 7 de «L'Avens» velogratfiat del seu amic Jaume Massó i Torrents.¹⁷ A continuació va venir la cantata *Al Rosselló*, musicada per Gabriel Baille, aleshores director de l'Escola Municipal de Música de Perpinyà, que més tard va passar a constituir els primers versos dels *Recorts del Rosselló*. Després va aparèixer la *Corranda rossellonesa*, musicada per Leònia Bonnet, on són recollits alguns dels versos que va atribuir a Berenguer de Paracolls, i també publicada a «L'Avens» velogratfiat, amb el títol de *Retrato d'una nina de Perpinyà* i unes breus observacions de Massó i Torrents sobre els castellanismes del rossellonès;¹⁸ una nova versió, més extensa, va ser publicada al final dels *Recorts...* Totes aquestes composicions —com ja he insinuat— són cançons a l'estil del *chansonnier* bonapartista Pierre Jean de Béranger (1780-1857),¹⁹ que tant va influir en els autors nord-catalans,²⁰ com és ara Bartomeu Xatart o Pepida Meric, i especialment en els nord-catalans que, com el mateix Talrich, residien a París, com per exemple Esteve Aragó²¹ i Josep Tastú.²² Aquests poemes li van servir d'aprenentatge abans d'escriure la seva darrera obra i la més ambiciosa: els *Recorts del Rosselló*.²³

Els *Recorts...* es van publicar en una acurada edició conjunta dels llibreters Charles Latrobe, de Perpinyà, Àlvar Verdaguer, de Barcelona, i Albert Savine, de París. Il·lustrada amb un retrat de l'autor, obra de l'aiguafortista Louis Le Nain, i amb vuit gravats de l'occità Pere Teyssonières, amb paisatges de la Catalunya del

17. «L'Avens» (velogratfiat), 7 (23.10.1881), 29-31.

18. *Ibid.*, 8 (30.10.1881), 29-31.

19. Vegeu Pierre BROCHON, *La chanson sociale de Béranger à Brassens* (París 1961), 22.

20. Vegeu Joan ALEGRET, *La literatura a Catalunya-Nord entre 1808 i 1833*, «Mayurqa», 19 (1982), 127-133.

21. Sobre Esteve Aragó, vegeu el treball de J. P. PUJOL, *Portrait d'un libéral: Etienne Aragó, sa vie, ses oeuvres, ses chansons Catalanes*, «Massana», 34 (1977), 174-205, on es recullen algunes de les seves cançons.

22. Vegeu Josep SEBASTIÀ PONS, *Le romantisme et la poésie catalane en Roussillon*, «Tramontane», 416-417 (1958), 216-217, i J. ALEGRET, *art. cit.*, 132. Sobre Tastú, col·laborador de François Raynouard, Félix Torres Amat i Joaquim M. Bover, vegeu el treball d'Amadeu PAGÈS, *Notice sur la vie et les travaux de Joseph Tastu*, «Revue des Langues Romanes», XXXII (1888), 57-76 i 127-145, i l'anònim *Papiers de Joseph Tastu (1787-1849) existents avui en la 'Bibliothèque Mazarine' de Paris*, «Revista de Bibliografia Catalana», II (1902), 140-155.

23. N'estic preparant una edició.

Nord, el text català hi és acompanyat de la traducció francesa, amb tota probabilitat feta per Talrich mateix. El llibre no duu data, però va aparèixer el 1887. És, doncs, una de les obres que van rebre l'estímul del sojorn nord-català de Jacint Verdaguer i la publicació de *Canigó* (1886).²⁴ De fet, els *Recorts...* estan encapçalats per la dedicatòria «Al poeta Jacinto Verdaguer. En Pere Talrich, *Català de França*» —com a resposta a la dedicatòria del *Canigó* de Verdaguer: «Als catalans de França»²⁵ i per la primera estrofa del cant desè de *L'Atlàntida* com a adientíssim epígraf. Malgrat que no van tenir ocasió de conèixer-se personalment, entre els dos poetes hi va haver un corrent de simpatia, com ho palesa la correspondència conservada: una lletra de Talrich a Verdaguer (París, 29.09.1887),²⁶ i les de Verdaguer, no recollides a l'epistolari, a Talrich (Barcelona, 17.09.1887 i 19.11.1887), al nét de Talrich (Barcelona, 18.04.1889), i a l'escultor cerdà Alexandre Oliva (18.04.1888),²⁷ o l'exemplar luxosament enquadernat i amb una dedicatòria autògrafa amb què Talrich va obsequiar mossèn Cinto.²⁸ Cal recordar, també en aquest sentit, el seu decisiu mecenatge que va fer possible la publicació de la traducció francesa de *Canigó*, tal com va explicar el traductor, Josep Tolrà de Bordas.²⁹ Publicació, per cert, que Talrich ja no va poder veure perquè va morir a París el 28 de febrer de 1889.

El volum que ens ocupa, a més a més dels *Recorts del Rosselló* pròpiament dits, amb diversitat de formes però amb predomini de les octaves octosíl·labes de noves rimades i dels alexandrins encadenats, aplega també la versió definitiva de la *Corranda rossellonesa*, allargada fins a la dotzena d'estrofes i acompanyada de la partitura de Leònia Bonet. I, tot i que Talrich —com va dir Massó i Torrents—

24. Vegeu Josep M. de CASACUBERTA, *Excursions i sojorns de Jacint Verdaguer a les contrades pirinenques* (Barcelona 1953), i Antoni BUSQUETS PUNSET, *Literatura rossellonesa*, «Joventut», 183 (13.08.1903), 534, i J. S. PONS, *art. cit.*, 216.

25. És interessant de destacar que tot i que aquestes denominacions de tipus colonial eren normals a l'època, Narcís Verdaguer i Callís hi fa un comentari on hom entreveu ja una certa presa de consciència: «Mes, per la mateixa rahó de no provenir de la varietat de causes que han produït lo moviment á Catalunya, la renaixensa del Rosselló no pot abarcar tantes aspiracions. Y aixís no es d'estranyar que'n Pere Talrich firme la dedicatoria de sos *Recorts del Rosselló* á Mossen Jacinto Verdaguer, dihent un *català de Fransa*, ab una complacencia que estaria molt lluny de sentí nosaltres anomenantnos *catalans d'Espanya*, apesar de serne», «La Veu del Montserrat», 42 (15.10.1887), 331.

26. *Epistolari de Jacint Verdaguer*, VI (1887-1888). Transcripció i notes per J. M. de Casacuberta i J. Torrent i Fàbregas (Barcelona 1981), núm. 655: 105-106.

27. Reproduïdes per Pere Vidal a *Souvenirs sur Pierre Talrich*, «Le Coq Catalan» (13.09.1924), 1.

28. «A Mossen Jacinto Verdaguer / son enthousiaste admirateur, / lui demandant pardon d'avoir / osé lui dédier ces pauvres / rimes catalanes. P. Talrich [signat]». És conservat a la Biblioteca de Catalunya amb la signatura Verd. 3-V-14.

29. *Avant-propos du traducteur*, dins Jacint VERDAGUER, *Le Canigou* (París 1889), III-IV; vegeu també l'anònima *Chronique*, «Revue felibréenne» (maig-juny 1888), 164, la consulta de la qual m'ha estat possible, un cop més, gràcies a l'amabilitat d'Eliseu Trenc.

«may sapigué sustraures á la influencia de cinquanta anys de vida de París»³⁰ —recordem que la dedicatòria a Verdaguer la va escriure en francès—,³¹ la seva lluita pel domini de la llengua catalana i per fer-se una llengua literària, sense una tradició on basar-se, va ser admirable i força reeixida. Són ben significatius, d'una banda i en aquest sentit, els elogis d'Esteve Aragó³² i de Pau Bergue,³³ el qual va remarcar la posició d'equilibri de Talrich entre el català «clàssic» i el català rossellonès, i de l'altra, pel que fa als resultats estètics, a més de les felicitacions de Verdaguer i dels germans Aragó, les de Frederic Mistral, el comte de Toulouse-Lautrec, Justí Pepratx, Frederic Donnadiu, Josep Bonafont o Paul Mariéton.³⁴

En els *Recorts...*, tal com diu l'epígraf verdaguerià, Talrich, prop de la vuitanena, passeja els ulls per la seva terra. És una terra llunyana i enyorada pel poeta, com va enyorar-la Aribau,³⁵ des de la seva metròpoli corresponent, uns anys abans, o fins i tot, si es vol, com va enyorar-la Fontanella,³⁶ molt abans encara, també de París estant. És per això que la interpel·la en diverses ocasions, per tal d'obtenir-ne noves:

Digas, conta al teu fill !oh ma serra estimada!
á ton fill qui't sospira en sa presó del Nort...

Talrich va fer seu un tema tan propi de la Renaixença com és el de la llengua:

aixís !oh Rosselló! mon cor,
á plena tarde del meu día,
t'obre son vas umplert d'amor,
en ton parlar, vera armonía.

Com Aribau, Talrich va identificar simbòlicament la pàtria amb la llengua i la terra.³⁷ Sobretot la terra; constrenyida, però, dins d'uns límits regionals i repre-

30. *Art. cit.*, 84.

31. Vegeu la nota 28.

32. Vegeu P. Vidal, *Souvenirs...*, 1.

33. *La langue et la versification des poètes Roussillonnais. Talrich, «Ruscino»* (1913), 84.

34. Vegeu l'esmentada *Chronique* anònima, pàgina 164, i P. Brinquant, *art. cit.*, 42.

35. Vegeu Joaquim MOLAS, *Notes per a un comentari de «La pàtria» de Bonaventura Carles Aribau*, dins *Anàlisis i comentaris de textos literaris catalans*, I, a cura de Narcís Garolera (Barcelona 1982), 218-221.

36. Vegeu Martí de RIQUER, *Història de la literatura catalana*, III (Esplugues de Llobregat 1964), 650.

37. J. MOLAS, *art. cit.*, 215.

sentada per les seves muntanyes (Mosset, Costabona, Carlit, l'Albera...), els seus rius (l'Aude, la Tet, el Tec...), les diferents comarques (Capcir, Cerdanya, Rosselló, Vallespir...), els seus fills il·lustres (l'astrònom Aragó), etc. I aquesta terra s'engloba i es concreta en un sol cim, el mític Canigó, des d'on s'albira sencera:

Al peu del altiu Canigó
es una terra embalsamada
qui s'anomena Rosselló:
es nostra terra ben amada...

Però contràriament a allò que hom podria pensar, els *Recorts...* no traeixen influències de Verdaguier, les influències li continuen arribant de París. Béranger plana per damunt dels seus versos.³⁸

Lo lladoner del meu vilatge
(quant jo vaig naixe, era, ell, molt vell)
¿ha conservat tot son brancatge?
¿hi fa, cada any, son niu l'aucell?...

Encara que —tal com ha dit Josep Sebastià Pons—, més freqüentment aquesta influència li arriba a través de la poesia de l'escriptora lorenesa Amable Tastu (Voïart), que, com el seu marit, admirava el cantor de la burgesia parisenca, i que de París estant cantava també la terra nord-catalana amb un to nostàlgic que anunciava ja el de Talrich.³⁹

Certament, la nostàlgia va amarar els versos de l'ancià poeta, que devia intuir la impossibilitat del retorn definitiu i que va saber plasmar aquest sentiment d'una manera corprendora en el poema que clou els seus *Recorts...*:

Vallespir,
¡dols sospir!
quina alegria!
Mon cor somia
qu'un día hauré per darrer llit
quatre llosas del teu granit.
Si'm nega Deu eixa esperança,
si sota un altre cel de França
mon jorn suprem ha de venir,

38. Més que no pas Lamartine, influència apuntada per Artur MASRIERA, *Los escritores catalans del Rosselló*, «La Il·lustració Catalana» (15.05.1884), 134. Vegeu J. S. PONS, *art. cit.*, 216-217.

39. Vegeu la composició *L'Ermitage de N. D. de Consolation (Pyrénées-Orientales)*, dins Amable TASTU, *Poésies* (París 1826), 75-80.

de mi conserva est sovenir:
 no moriré pas de vellesa;
 ay no! moriré de tristesa,
 Vallespir,
 ¡dols sospir!⁴⁰

AUGUST BOVER I FONT
 Universitat de Barcelona

40. És el poema més inspirat de Talrich, com ha dit Josep de Copons a *Littérature Catalane*. En *Pere Talrich*, «Le Roussillon» (02.01.1889), 2. I segurament el més conegut; a més de Copons, l'han reproduït: N. VERDAGUER I CALLÍS, *art. cit.*, 331; J. DELPONT, *art. cit.*, 26; JOAN AMADE, *Anthologie Catalane* (Perpinyà 1908), 90; P. BERGUE, *art. cit.*, 91; P. BRINQUANT, *art. cit.*, 41; *Extraits de Recorts del Rosselló*, «Tramontane» (1925), 87; JOSEP M. MIQUEL I VERGÉS, *Els primers romàntics dels països de llengua catalana* (Mèxic 1944), 137 [reimpressió: Barcelona 1979]; C. GRANDÓ, *art. cit.*, 122; i J. MOLAS, *Poesia catalana romàntica* (Barcelona 1965), 86.